

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
(kopia: ju.L5@regeringskansliet.se)

Yttrande över Ny förverkandelagstiftning – betänkande av 2020 års förverkandeutredning SOU 2021:100 (Ju2022/00065)

Nacka tingsrätt har getts tillfälle att lämna synpunkter på förslagen i rubricerat betänkande. Inledningsvis är tingsrätten positiv till att regelverket förenklas och görs tydligare och till att det införs en ny förfarandelag. Med de synpunkter som framförs nedan anser tingsrätten vidare att de föreslagna bestämmelserna för den nya förverkandeformen, självständigt förverkande av brottsvinster, är utformade på ett sätt som motsvarar de höga krav på rättssäkerhet och förutsebarhet som måste gälla för en sådan åtgärd.

Beviskravet för självständigt förverkande av brottsvinster

Rörande självständigt förverkande av brottsvinster har utredningen föreslagit att sådant förverkande får ske om det ”visas” att egendomen härrör från brottslig verksamhet. I bl.a. författningskommentaren tydliggörs att beviskravet motsvarar det vanliga beviskravet i tvistemål och att kravet således är högre än ”klart mera sannolikt” men lägre än ”ställt utom rimligt tvivel”. Vidare anges att ”visat” och ”styrkt” är två alternativa sätt att uttrycka samma beviskrav. Enligt tingsrättens uppfattning används emellertid båda uttrycken även i brottmål och är då synonyma med ”ställt utom rimligt tvivel”. Det kan därför finnas anledning att uttrycka beviskravet på ett annat sätt.

Presumtionsregeln

Utredningen har föreslagit att det införs en bestämmelse som innebär att om en person besitter egendom tillsammans med någon som denne bor tillsammans med ska personen anses vara ägare till egendomen, om det inte görs sannolikt att den andra parten är samägare till denna enligt samägandebrottslagen och det inte heller framgår att egendomen tillhör den andre eller någon annan. Förslaget har utformats med utgångspunkt i bestämmelsen i

4 kap. 19 § utsökningsbalken med den skillnaden att regeln har utsträckts även till andra personer som förverkandesvaranden bor tillsammans med än den person hen är gift eller sambo med. Tingsrätten noterar att den nyss nämnda bestämmelsen i utsökningsbalken har blivit föremål för kritik i den juridiska litteraturen (se Torkel Gregow, Utsökningsrätt, 5 uppl. 2020, s. 174) och anser att den kritiken gör sig gällande även vid en talan om förverkande. Enligt tingsrättens uppfattning är det alltså en mer rimlig ordning att utgå från att två makar eller sambor samäger egendom än att utgå från att den ägs av en av dem. Om det är fråga om självständigt förverkande av brottsvinster torde en talan om förverkande i stället kunna riktas mot makarna eller samborna var för sig.

Tingsrätten anser inte att det finns skäl att utsträcka bestämmelsen till andra personer som förverkandesvaranden bor tillsammans med än den person hen är gift eller sambo med. Den kritik som nämnts ovan bygger på att personer som är gifta eller sammanboende typiskt sett i realiteten äger egendom i hemmet gemensamt. När det gäller andra personer än gifta och sammanboende, t.ex. kamrater eller inneboende, torde det i realiteten vara så att egendomen i den gemensamma bostaden i hög utsträckning ägs ensamt av någon av personerna. Att i en sådan situation utgå från att all egendom i den gemensamma bostaden ägs av personen som förverkandeyrkandet riktas mot framstår därför som tveksamt.

Tingsrätten har uppfattat utredningens förslag på så sätt att om förverkandesvaranden bedöms samäga egendomen med någon annan än en förverkandemedsvarande saknas det förutsättningar att förverka dennes andel av egendomen. För egendom som omfattas av lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt faller sig detta naturligt eftersom det inte föreslås några regler motsvarande utsökningsbalkens bestämmelser om så kallad indragning (8 kap. 8 § utsökningsbalken). Beträffande t.ex. kontanter eller ett banktillgodohavande på ett gemensamt bankkonto skulle det däremot inte möta några praktiska hinder att förverka hälften eller annan del av behållningen. Tingsrätten anser att det vore bra med ett klargörande i denna fråga.

Talan mot barn och unga

Tingsrätten delar i och för sig utredningens bedömning angående att en talan om förverkande bör kunna riktas även mot barn och unga, framför allt när talan har samband med brott som begåtts av den unge. När det gäller utvidgat förverkande av brottsvinster från annan än den som döms för det förverkandeutlösande brottet respektive självständigt förverkande av brottsvinster torde det förhållandet att minderåriga barn i princip saknar

självständig besittning till egendom i familjens bostad (se NJA 1995 s. 416) dock innebära att det endast undantagsvis finns anledning att föra talan om förverkande mot ett barn.

Tredje mans rätt i förverkandeprocessen

Enligt utredningen är det lämpligt att tredje man ges möjlighet att inträda i förverkandeprocessen och att denne då ges i princip samma ställning som tredje man kan ha i utsökningsprocessen, alltså ungefär den ställning som en ordinär intervenient har. Vidare anges att en tredje man som tillåts inträda i processen inte blir part i målet. Med anledning av det sistnämnda undrar tingsrätten om meningen är att tredje man inte ska ha självständig rätt att överklaga ett beslut om förverkande. Tingsrätten konstaterar vidare att i utsökningsprocessen får Kronofogdemyndighetens beslut överklagas av den som beslutet angår om det har gått honom eller henne emot, se 18 kap. 2 § utsökningsbalken. Med stöd av den bestämmelsen kan alltså en tredje man som anser att t.ex. utmätt egendom tillhör denne överklaga beslutet om utmätning. Även sökanden eller svaranden får klaga över att beslut gör intrång i tredje mans rätt. Sådana överklaganden förekommer i stor utsträckning och det ställs inga krav på att tredje man ska visa sannolika skäl för att få sin sak prövad. Tingsrätten delar därför inte utredningens bedömning att den föreslagna regleringen skulle ge tredje man i princip samma ställning som i utsökningsprocessen.

En konsekvens av utredningens förslag är vidare att tingsrätten kan komma att behöva göra en bedömning av tredje mans rätt till egendomen vid tre olika tillfällen eller förhandlingar. Först måste tingsrätten pröva om tredje mannen har visat sannolika skäl för sitt anspråk, vilket kan kräva en förhandling. Om förverkandefrågan behandlas i ett så kallat fristmål torde det regelmässigt vara förenat med svårigheter att få till stånd en sådan förhandling i tid, i vart fall om tanken är att den tredje mannen och åklagaren redan vid den förhandlingen ska ha möjlighet att åberopa muntlig bevisning. Därefter måste anspråket prövas vid den förhandling i vilken förverkandeyrkandet prövas. Om tingsrätten då står fast vid sin bedömning att tredje mannen visat sannolika skäl för sitt anspråk, vilket alltså varit en förutsättning för att tillåta inträdet, ska tingsrätten förelägga tredje man att väcka talan mot staten inom viss tid. Om sådan talan väcks kommer den sannolikt att prövas efter en förhandling. Det finns alltså en risk för att samma bevisning kommer att behöva tas upp och bedömas vid tre olika tillfällen. Tingsrätten anser inte att det är en lämplig ordning. Enligt tingsrättens uppfattning förefaller det mer lämpligt att låta tredje man göra anspråk på egendomen utan krav på sannolika skäl och att behandla tredje man som part.

Med en sådan ordning skulle tredje man i förverkandeprocessen få i princip samma ställning som tredje man i utsökningsprocessen. Det skulle då också vara onödigt med en bestämmelse som ger tingsrätten möjlighet att förelägga tredje man att väcka talan. Detta eftersom tredje man skulle få möjlighet att lägga fram den bevisning hen önskar redan under förverkandeprocessen (vilket är en skillnad jämfört med utsökningsprocessen eftersom det då är lagen [1996:242] om domstolsärenden som tillämpas, vilket bl.a. medför att det inte är möjligt att åberopa partsförhör under sanningsförsäkran).

Konsekvenser av förslaget

Utredningen har beträffande konsekvenser av förslaget utgått från att tredje man kommer att väcka talan i drygt 30 mål per år. Bedömningen har gjorts med utgångspunkt i antalet mål där en tredje man väckt talan mot utmätningsborgenären och där Skatteverket uppträtt som borgenärsföreträdare. Enligt tingsrättens uppfattning är det en tveksam utgångspunkt. Till att börja med förekommer det sådana mål där Skatteverket inte är part. Viktigare är dock att det är ojämförligt mycket vanligare att en tredje man överklagar ett utmätningsbeslut för att på så sätt få sitt anspråk prövat än att sådan prövning sker efter det att Kronofogdemyndigheten eller domstol förelagt den tredje mannen att väcka talan. Det skulle därför kunna bli i väsentligt fler mål än drygt 30 som tredje man ansöker om att få inträda. Samtidigt måste beaktas att antalet utsökningsrättsliga beslut som kan överklagas av tredje man är avsevärt högre än det förväntade antalet mål om utvidgat och självständigt förverkande av brottsvinster (det torde vara ovanligt att tredje man gör anspråk på annan egendom som begärs förverkad, möjligen med undantag för fordon som begärs förverkade på grund av trafikbrottslighet). Med utgångspunkt i att utredningen har bedömt att det inledningsvis kommer att röra sig om cirka 500 mål per år om självständigt förverkande av brottsvinster menar tingsrätten dock att 30 mål synes vara en alltför försiktig uppskattning.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Cecilia Klerbro, rådmannen Magnus Wulkan och tingsfiskalen Simon Nesterud, även föredragande.

Cecilia Klerbro

Simon Nesterud